

This project is co-financed by the European Union
and the Republic of Turkey.

Technical Assistance for Developed Analytical Basis for
Formulating Strategies and Actions towards
Low Carbon Development

Madde 16, 17 & 19 – Bilgiye Erişim Türkiye’de Mevcut Durum

Elif Gökçe Şahin
Kıdemli Sektör Uzmanı

Mayıs, 2019

Türkiye'de Çevresel Şeffaflık: Sürdürülebilirlik Raporları (SR)

ilk SR: 2005 yılında (Aksa Akrilik)

2018 itibarıyla toplam SR: 739

- %74 – GRI
- %6 – citing GRI

Türkiye'de Çevresel Şeffaflık: Sürdürülebilirlik Raporları

SR'da Seragazi emisyonu yayınlayanlar: %60

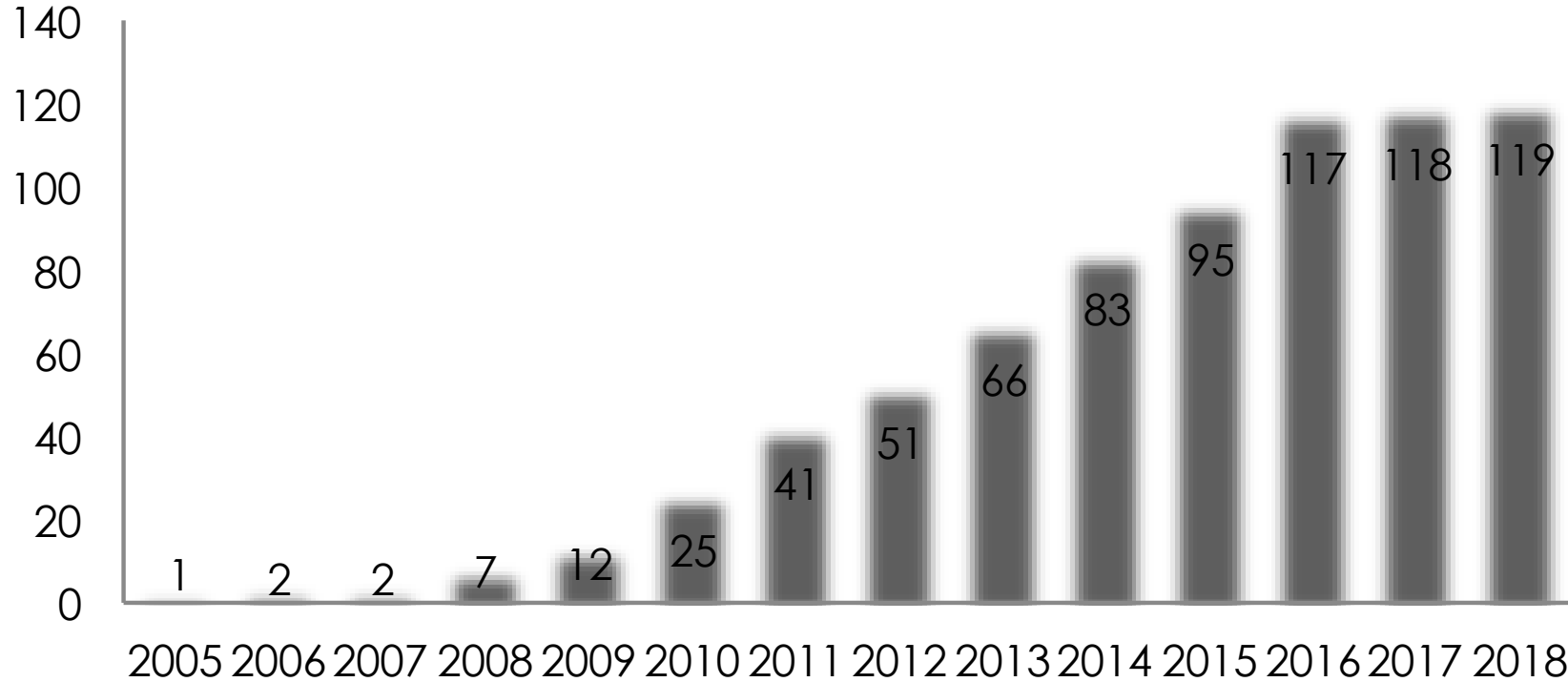
- En şeffaf sektörler: Enerji, Hızlı tüketim, Toptan tüketici
- En az şeffaf sektörler: Ulaşım, iletişim, Finans

Bu şirketlerden bazıları potansiyel ETS şirketi (demir-çelik, çimento, fosil yakıt santralleri)

- Akçansa and Çimsa (çimento)
- Akenerji and Zorlu Enerji Elektrik (fosil yakıt santralleri)
- Seragazi emisyonlarını MRV düzenlemesine göre yapıyorlar

Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporu Sayıları

Figure 1 - Number of Sustainability Reports Published in Turkey by Year

Sources: GRI Sustainability Disclosure Database, 2018, Kurumsal Sürdürülebilirlik Portal, 2016, company websites

Türkiye'de Çevresel Şeffaflık: Sürdürülebilirlik Raporları

İlk Yıllar: 2005 – 2009

- Genelde stratejik belgeler
- Çevresel faktörlerden ve aktivitelerden çok az ve genel olarak bahsediliyor
- Seragazi birçok firmanın gündeminde değil

Take-off Yılı: 2010

- Rapor yayımlayan şirket sayısında önemli artış (12 – 25)
- UN Global Compact ve CDP devreye girmesi
- Hem büyük şirketlerde hem KOBİlerde artış
- Seragazi emisyon bilgisi yayımlama başladı (Akbank, Coca Cola İçecek, Eczacıbaşı Group, Efes, Milteks, SLN Tekstil ve TSKB)

Türkiye'de Çevresel Şeffaflık: Sürdürülebilirlik Raporları

Sayılarda Büyüme: 2011 – 2015

- 5 yılda 25'ten 95'e
- Rekabet ve repütasyon
- BIST Sürdürülebilirlik Endeksi (2014)
- Seragazi emisyon bilgisi yayımlamada büyük artış (Akbank, Akçansa, Arçelik, Bilim İlaç, Coca Cola, Çimsa, Dogus Oto, Efes, Santa Farma, Tav, TSKB, Vodafone, Yüksel İnşaat ve Zorlu Holding)

Duraksama: 2016 – 2018

- Her sene sadece 1 şirket artış (doyum noktası)
- Önemli trendler başladı:
 - Entegre raporlama
 - Tedarik zinciri kontratlarına eklenmesi
 - internet platformlarına taşınması (video raporlar, canlı raporlar)
 - Tasarımda zenginleşme
 - Paydaşları dahil etme
 - Seragazi emisyonları doğrulama (3. partiler)

Türkiye'de Çevresel Şeffaflık: Seragazı Emisyonları Bilgisi

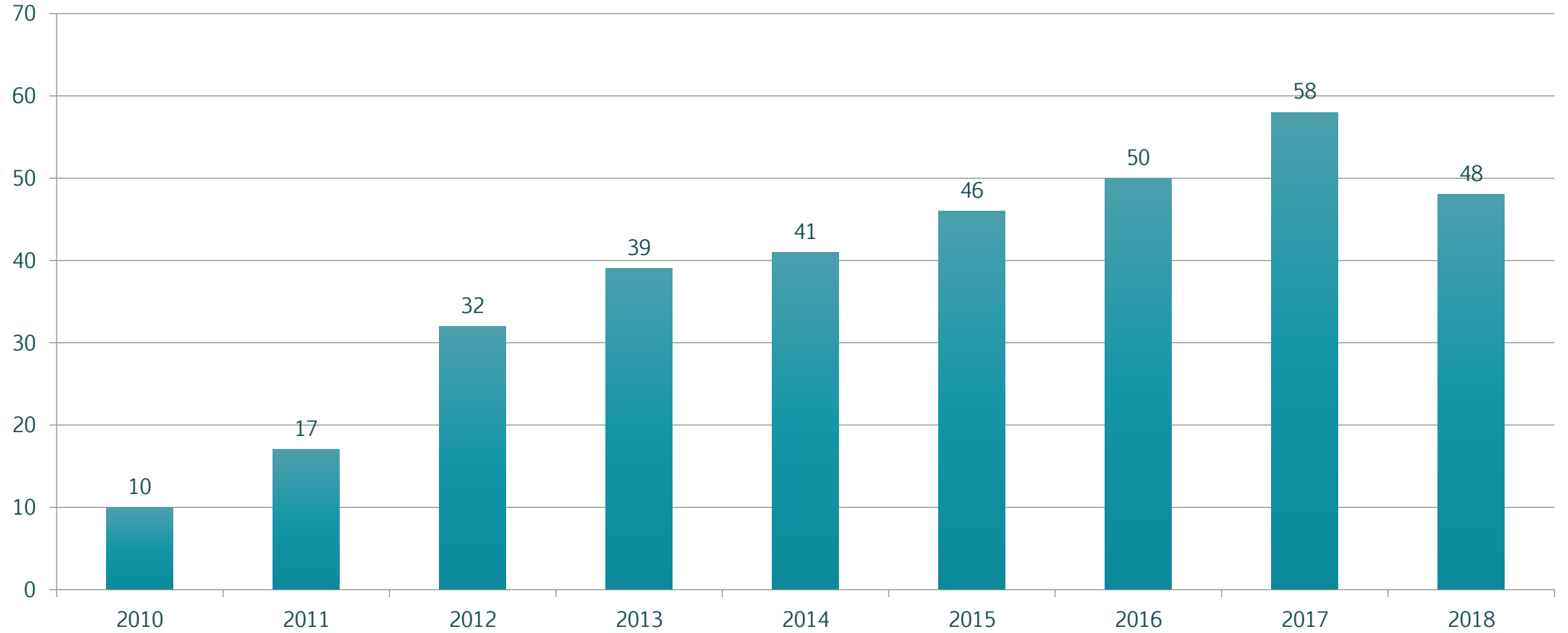
- Çevresel şeffaflığın nihai ifade şekli: Tüm şirketin Kapsam 1,2 ve 3 seragazı emisyonlarını kamuoyuna düzenli bir şekilde yayımlama
- Eksik yayımlayan şirketler:
 - Sadece bazı binaları için
 - Ürün birim başına seragazı emisyonu
 - Önceki döneme göre Karbon emisyonu azaltım oranları
 - Yeni süreç ve ürünler sayesinde Karbon emisyonu azaltım oranları
 - Enerji tüketim rakamları
 - Enerji tasarruf rakamları
 - Emisyon azaltım taahhütleri
- Bazı şirketler sadece CDP'ye raporlayıp kamuoyu ile paylaşmamayı tercih ediyor

Türkiye’de Çevresel Şeffaflık: CDP – Carbon Disclosure Project

- CDP Türkiye – 2010’da BIST50 ile başladı. (10/50 katılım)
- 2011’den itibaren BIST 100 ile devam etti. (17/100 katılım)
- BIST 100 dışındaki şirketler de gönüllü olarak katılabiliyor.
- Seragazi bilgisini kamuoyu ile paylaşma/paylaşmama seçeneği
- “Çevresel saydamlık” puanı

Türkiye'de Çevresel Şeffaflık: CDP – Carbon Disclosure Project

Yıllara göre CDP'ye Katılan Firma Sayısı

Kaynak: CDP Turkey raporları 2011-2018

Türkiye’de Çevresel Şeffaflık: CDP – Carbon Disclosure Project

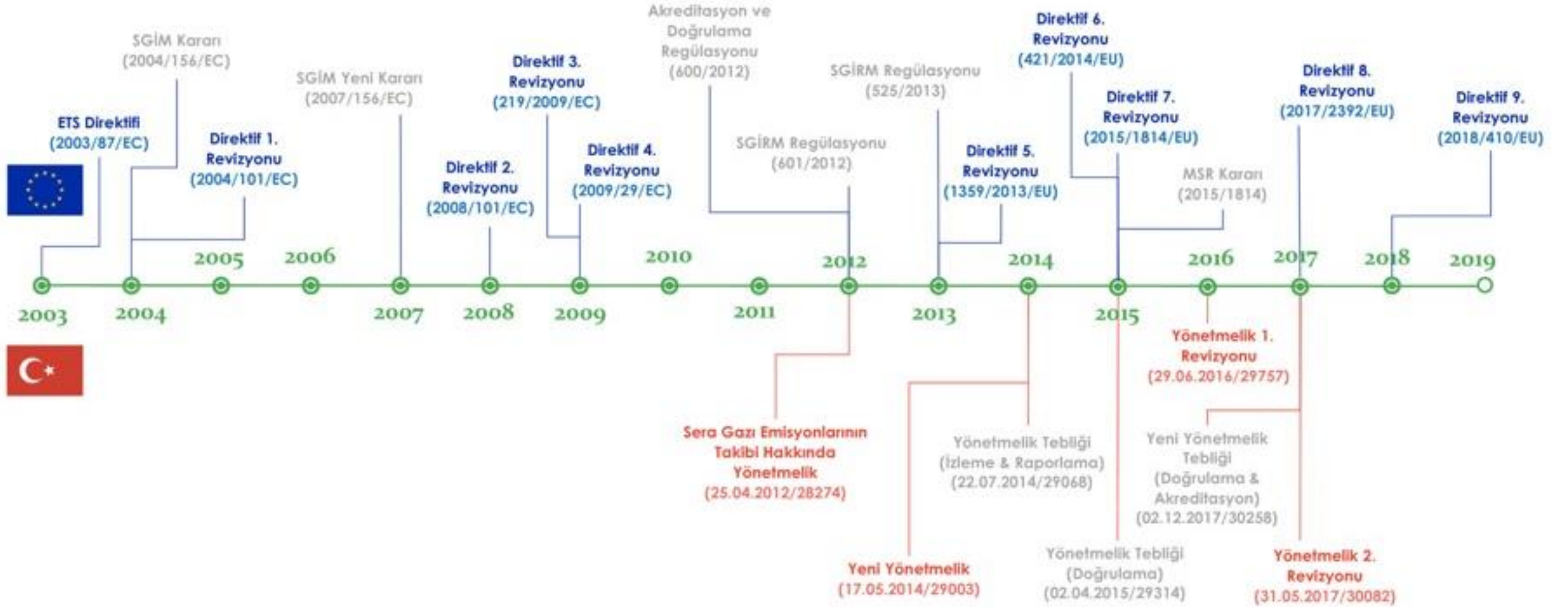
	BIST 100	Gönüllü	Seragazi doğrulatma	Paylaşım izni	Kapsam 1&2
2011	14	3	%40	8	%80
2012	17	15	%33	17	%80
2013	28	11	%25	17	%89
2014	28	13	%29	23	%94
2015	35	11	%39	26	%89
2016	38	12	%56	33	%79
2017	42	16	%62	39	%90
2018	38	10	%75	30	%91

Kaynak: CDP Turkey raporları 2011-2018

CDP Türkiye 2018 Raporu

- %93 - iklimle bağlantılı risklerin iş faaliyetleri üzerinde finansal ve stratejik etkiler yaratabilecek güçte olduğunu vurguluyor.
- %95 - şirketlerinde iklim değişikliği konusunun yönetim kurulları seviyesinde ele alındığını belirtiyor.
- %75 - Kapsam 1 ve Kapsam 2 emisyonlarını üçüncü taraflarca doğrulatıyor.
- %41 - Kapsam 3 emisyonlarını üçüncü taraflarca doğrulatıyor.
- %84 - emisyonlarını azaltmaya yönelik hedefleri var.
- %45 - karbon emisyonlarında önceki yıla göre azalma tespit etti.
- %18 – kendi karbon fiyatlandırmalarını yapıyorlar.
- %16 – proje bazlı karbon alım/satımı yapmış.

Türkiye’de Çevresel Şeffaflık: Salım Ticareti Sistemi (STS)

Emisyon Verisinin Kamuoyu ile Paylaşımı

- AB'de özetle:
 - Online veritabanı EUTL sisteminde (Platformlar aracılığıyla kamuoyuna erişim, Örneğin: Sandbag)
 - Sürekli güncel
 - Kamuoyuna açık
 - Her kurum için kota ve salım rakamları
 - “naming and shaming” (ifşa)
- Türkiye'deki Durum:
 - Gönüllülük esası (SR, CDP, vb.)
 - 2018'de SR'larında emisyon verisi paylaşımı: SR yayımlayanların %60'ı
 - 2018'de CDP'de emisyon verisi paylaşımı: CDP'ye katılanların %60'ı
 - Bu şirketlerin %90'ı Kapsam 1&2 ve 3 yayımlıyor
 - Rekabet ve repütasyon
 - ETS sektörleri (sanayi, elektrik üretim ve havacılık?)

Emisyon Verisinin Kamuoyu ile Paylaşımı

- Çevresel şeffaflık ve finansal performans ilişkisi
- Teori: Karbon salımı = Maliyet
- REC Anketi:
 - %40: Emisyon verisini kamuoyu ile paylaşıyor.
 - %87’si – “Emisyon verisi kamuoyu ile paylaşılmalı”
 - %69’u şeffaflık konusunda zorlanıyor
 - Politika seçenekleri sorulduğunda “Kamuoyu emisyon verisine erişmeli” diyenler:
 - ETS sektörü şirketlerinin %55’i
 - Diğer sektörlerinin %63’ü

Türkiye'de MRV Çalışması

- MRV: (monitoring, reporting and verification) yönetmeliği 2014'te yürürlüğe girdi
- Karbon Piyasasına Hazırlık İçin Ortaklık Programı (PMR):
 - Sera Gazlarının Takibi (MRV) Hakkında Yönetmeliğin uygulanmasına yönelik pilot çalışma (2012)
 - Karbon piyasası mekanizmalarının kullanılmasına konusunda karar verme mekanizmasına yönelik analitik çalışmalar,
 - Kapasite geliştirme, farkındalık ve eğitim çalışmaları,
 - MRV ve piyasa mekanizmalarının uygulanmasına ilişkin koordinasyon ve uzman desteği
- PMR Projesinde Faz 1:
- 2014-2016: 24 tesis pilot çalışmaya gönüllü olarak dahil edildi.
- Sektörler: çimento (5), rafineri (1), elektrik santrali (18)
- Katılan şirketlerin çoğu halihazırda SR ve CDP aracılığıyla emisyon verisi yayınlıyordu.
- PMR projesinde Faz 2: devam ediyor.

Türkiye'de MRV Çalışması

- 2016'da MRV pilot çalışması sona erdi.
- Toplam emisyonların %50'sine denk gelen 700'den fazla tesis sisteme dahil edildi.
- 2016, 2017 ve 2018 yılları için MRV raporları Çevre Bakanlığı'na verildi.
- Halihazırda bilgiler kamuoyu ile paylaşılmıyor.

Emisyon Ticaret Sistemi (ETS)

- ETS'lerin ana paydaşları: Ağır sanayi tesisleri (enerji santralleri, sanayi tesisleri) ve havayolları
- ETS'lerin gözlemcileri: Çevre Bakanlığı, düzenleyici kurumlar, ticaret örgütleri, üniversite ve ŞTK'lar
- ETS'lerde bulunan veri bölümleri:
 - Kapsanan tesislerde yıllık emisyon verisi
 - Ek hakları sağlayan tesisler
 - Ek hakları kullanan tesisler
 - İptal olan ek haklar
 - Ofset kulanımları
- ETS Verisine Kamuoyu erişimi hakkında 2 politika seçeneği:
 - Seçenek 3.0 Varolan Durum (Emisyon Verisinin Kamuoyu ile paylaşılmaması)
 - Seçenek 3.1 Emisyon Verisine Kamuoyu Erişiminin Olması

Politika Seçeneği 3.0: Varolan Durum (Emisyon Verisinin Kamuoyu ile paylaşılmaması)

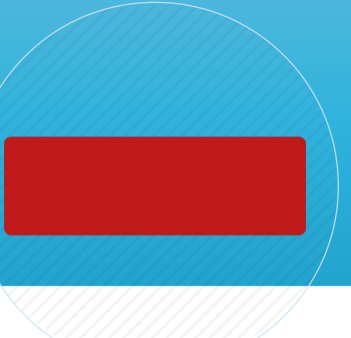
- Emisyon hesaplamaya yeni başlayan şirketler kamuoyu baskısı hissetmeden sürece adapte olacaklar.
- Kurumlar seragazi emisyonlarını doğru bir şekilde hesaplayıp, ifşa baskısı olmadan yetkili kuruluş ile paylaşacaklar.
- Yine de şeffaf olmak isteyen kurumlar, kendi web siteleri ve raporları aracılığıyla emisyon verisini paylaşabilirler.

Avantajları:

- Çevre Bakanlığında ifşa ve kamuoyu baskısı olmadığı için, kurumlar seragazi emisyonlarını yıldan yıla düşürme konusunda kendilerini daha az zorlanmış hissedebilir.
- Halihazırda kendi raporları aracılığıyla emisyon verisi yayınlayan şirketlerin rekabet avantajı kaybolacaktır. (Fosil yakıtların sübvansede edilmesi nedeniyle bazı şirketler bunu tercih edebilir)
- Yatırımcılar ve analistler şirketlerin yıllar boyu seragazi verisini ve değişimini görmeyince karşılaştırma yapamaz.
- Kurumsal ve bireysel müşteriler çalışmayı tercih edeceklerini şirketleri karşılaştıramaz.
- Şeffaf olmamayı tercih eden şirketler itibar ve müşteri güveni kaybı, dolayısıyla iş kaybı yaşayabilir.
- Emisyon veritabanı çevre aktivizmi ve iş rekabeti amaçlı hackerlara karşı daha sağlam konumak zorunda kalacak.

Dezavantajları:

Politika Seçeneği 3.1: Emisyon Verisine Kamuoyu Erişiminin Olması

- Yatırımcılar, finansal analistler, müşteriler ve çalışanlar daha iyi karar verebilmek için şirketlerin aktivitelerinin tüm sonuçları hakkında bilgi sahibi olacaklar.
- Yüksek emisyon salımı yapan sektörlerin üretim verimlilikleri hakkında daha çok araştırma ve geliştirme yapılmasına imkan doğar.
- Sektör firmaları rakiplerinin emisyonlarını görerek kendilerine baz oluşturabilir ve tüm sektörün birlikte emisyon azaltımı yapmasını teşvik eder.
- Kamuoyu baskısı şirketlerin emisyon azaltımı konusunda daha sıkı çalışmasını sağlar.
- Kamuoyu ve hissedarlar şirketlerin alıp sattıkları emisyon kotasını ve parasal karşılığını görerek, karbonun gerçek değerini anlar.
- Tüm sistemin şeffaflığı belirsizlikleri, yasadışı girişimleri engeller ve kamuoyu güvenini sağlar.
- Veritabanını kamuoyunun erişiminden korumak zorur

Avantajları:

- İfşa baskısı, kurumların seragazi emisyonlarını doğru bir şekilde hesaplamalarına engel olabilir veya süreci uzatabilir.
- Nihai tüketici şirketleri emisyonlarını azaltmak için üretim kapasitelerini azaltabilir, bu da ürün fiyatlarının yükselmesine sebep olabilir.

Dezavantajları:

Sonuç ve Öneriler

- Türkiye’de çevresel bilinç ancak son yıllarda oluşmaya başladı.
- Emisyonları kamuoyu ile şeffaf bir şekilde paylaşmak nihai hedef.
- Fakat öncelikli amaç, kurumların çevresel sorumluluklarını içselleştirmeleri olmalıdır.
- MRV projesi:
 - Pilot projedeki 24 tesis adaptasyon sürecinde zorluk yaşadıklarını belirtiyor.
 - Sistemdeki 700+ şirketin deneyimlerini öğrenmek gerekiyor.
- Sisteme yeni girecek sektörler ve şirketlerin de adaptasyon süresine ihtiyacı olacak.
- AB’deki ETS’de de ilk 3 yıl öğrenme süreciydi. Tüm şirketler şeffaflığa ulaşana kadar sistem fazlar halinde ilerledi.
- Ülkemizde ETS’ye katılacak tüm şirketlerin sistemi öğrenmeleri, içselleştirmeleri, hata yapmamaları için de en az 3 yıl hazırlık sürecine ihtiyaçları olacak.
- Sisteme alışmadan kamuoyu ile veri paylaşımı, şirketlerde büyük baskı yaratabilir ve hatalara sebep olabilir. Kamuoyu bu bilgileri yanlış yorumlayabilir.
- Ülkemizde de en az 3 yıl adaptasyon sürecinden sonra veritabanı kamuoyuna açılabilir.

This project is co-financed by the European Union
and the Republic of Turkey.

Technical Assistance for Developed Analytical Basis for Formulating Strategies and Actions towards Low Carbon Development

Dinlediğiniz için teşekkür ederim...

<http://www.lowcarbonturkey.org/>

